

4936/13
POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI

IV SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOŚCI KOMITETU WYDAWNICTW ŚLĄSKICH
OD CZERWCA 1936 DO CZERWCA 1937

KRAKÓW 1937
DRUKARNIA UNIW. JAGIELL. POD ZARZĄDEM J. FILIPOWSKIEGO

k. 42/11436

11.8.

8,-

213041.1123

I

IV Sprawozdanie z czynności Komitetu Wydawnictw Śląskich od czerwca 1936 do czerwca 1937

Komitet Wydawnictw Śląskich pracował w ub. roku nadal intensywnie dzięki subwencji Sejmu śląskiego w następujących działach nauki:

1. *Antropologia*. Opracowywanie przeprowadzonych przez prof. Kazimierza i doc. Eugenię Stołychwów przy pomocy asystentów dra L. Sedlaczka-Komorowskiego i dra B. Jasickiego badań składu rasowego ludności w powiecie pszczyńskim jest na ukończeniu i niebawem będzie można przystąpić do opublikowania wyników tych badań. Równocześnie prowadzono analogiczne badania na terenie pow. rybnickiego, przy czym poddano pomiarom prawie 7.000 osób płci obojga.

2. *Prehistoria*. Po śmierci ś. p. doc. J. Żurowskiego objął kierownictwo przerwanych prac prehistorycznych oraz redakcję wydawnictw tego działu dyrektor dr R. Jakimowicz. Wydano 2. zeszyt Prac prehistorycznych śląskich, obejmujący sprawozdanie z badań prehistorycznych w okresie 1934/5, przeprowadzonych przez ś. p. doc. J. Żurowskiego, dyr. R. Jakimowicza i czł. J. Kostrzewskiego. Atlas grodzisk

śląskich po wykończeniu planów sytuacyjnych grodzisk przez inż. Launera i Kucharskiego, którzy wnieśli na nie nazwy topograficzne, zebrane przez dra St. Bąka, będzie się mógł już wkrótce ukazać, skoro tylko dyr. Jakimowicz opracuje podrobiony częściowo przez zmarłego redaktora tekst objaśniający do Atlasu. Prace przygotowawcze do wydania 2. zeszytu Atlasu (około 30 nowych punktów) są w toku. W 3. zeszycie Prac prehistorycznych, który niebawem pójdzie do druku, znajdą pomieszczenie sprawozdania z badań, przeprowadzonych w r. 1935 przez dyr. Jakimowicza w Lubomi oraz w r. 1936 przez czł. Kostrzewskiego w Leśnicy i Syrzyni. Wkrótce też rozpocznie się druk dwóch bogato ilustrowanych prac prehistorycznych, a to dra Z. Durczewskiego Grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej, oraz dra R. Jamki Zdobienie oręża i narzędzi w podokresie późnolateńskim i w okresie rzymskim na Śląsku.

3. *Historia.* a) *Historia Śląska.* Prace nad przygotowaniem II tomu Historii Śląska, poświęconego dziejom stosunków społeczno-gospodarczych i kulturalnych na Śląsku, posuwają się naprzód. Niemal gotowe są artykuły prof. T. Silnickiego o dziejach kościoła i czł. K. Tymienieckiego o dziejach kolonizacji na Śląsku. Inni autorowie: czł. R. Grodecki, czł. Wł. Semkowicz, prof. K. Dobrowolski i prof. Z. Wojciechowski są w toku prac, które spodziewają się ukończyć w ciągu b. roku. Równocześnie opracowano projekt dalszego ciągu Historii Śląska po roku 1400 w dwóch częściach: pierwsza część obejmowałaby okres od r. 1400 do 1526, druga okres

od r. 1526 do 1740. Układ treści obu tych części ma być analogiczny do układu i zakresu rzeczowego trzech pierwszych tomów. Oczywiście wykonanie tego projektu musi być poprzedzone badaniami archiwalnymi, szczególnie w archiwach i bibliotekach wrocławskich.

b) Prace monograficzne z dziejów Śląska. Ukończono druk pracy dra St. Nowogrodzkiego, Rządu Zygmunta Jagiellończyka na Śląsku i w Łużycach (1499—1506). Rozpoczęto prace przygotowawcze do Genealogii Piastów śląskich (na wzór Genealogii Piastów O. Balzera) w opracowaniu doc. dra S. Mikućkiego i dra K. Piotrowicza.

c) Prace wydawnicze. Zamierzone jest wydanie krytyczne niektórych źródeł historycznych śląskich z epoki piastowskiej, nadto wydanie rachunków Zygmunta I jako księcia głogowskiego z lat 1500—1507 w opracowaniu dra S. Nowogrodzkiego, wreszcie publikacja regestów śląskich, rozproszonych po zbiorach polskich w opracowaniu dra K. Piotrowicza.

d) Stosunki kulturalne Śląska z Polską w dobie Odrodzenia. Doc. Barycz kompletuje i opracowuje dalej materiały źródłowe i literaturę do stosunków polsko-śląskich w epoce Odrodzenia, w którym to celu odbył podróż do Pragi, a ma wyjechać jeszcze do Gniezna, Poznania i Warszawy. Wizytator W. Ogrodziński zamierzał opracować historię stowarzyszeń młodzieży polskiej na uniwersytetach niemieckich (we Wrocławiu i Berlinie) w dobie 1815—1848, natrafił jednak na przeszkody w dostępie do materiału źródłowego. Natomiast w czasie kilkutygodniowej podróży naukowej po Śląsku zebrał sporo nowego mate-

riału do piśmiennictwa polskiego i łacińskiego na Śląsku. Czł. Al. Birkenmajer zgłosił dwie prace: 1) Piotr Gaszowiec z Łoźmierzy Polskiej (koło Wielkich Strzelec) lekarz astrolog i humanista XV w., oraz 2) Witelo. Teksty i studia. O ile pierwsza z tych prac jest już niemal gotowa, druga wymaga jeszcze pewnych uzupełnień. Opracowanie i wydanie Kazań Negiusa, odnalezionych przez prof. St. Kota a sfotografowanych przez doc. H. Barycza w kościele w Landeshut, zaproponowano Instytutowi Śląskiemu w Katowicach.

e) Konkurs na temat historii miast śląskich nie wydał rezultatu; wpłynęła tylko jedna praca, przedstawiająca dzieje miasta Bielska, lecz ocena jej wartości naukowej wypadła negatywnie. Nie wpłynęła natomiast żadna praca na temat ogólny konkursu, wobec czego konkurs przedłużono na rok następny.

4. *Językoznawstwo*. Dr St. Bąk z Mikołowa opracował już teksty gwarowe około 10 wsi śląskich, zebrał też teksty ze Starego Bierunia. Ks. Gołąb po pewnej przerwie w pracy, spowodowanej warunkami służbowymi, powrócił do swego tematu i kończy opracowanie gwary rodzinnej wsi Schodni w pow. opolskim. Praca ta ma być podstawą do ułożenia kwestionariusza językowego dla całego Śląska. Na ukończeniu jest druk pracy dra F. Steuera o dialekcie Baborowa.

5. *Pieśni ludowe z Polskiego Śląska*. Druk II tomu Pieśni, przygotowanego przez mgra J. Ligęzę (teksty) i dyr. B. Stoińskiego z Katowic (część muzyczna), jest w toku. Materiał został znacznie pomnożony i uzupełniony wielu nowymi zbiorami pieśni, których liczba przekracza już 2000 tekstów i wariantów, co da ok.

4 tomy. Drukujący się obecnie tom obejmuje uzupełnienia do 1. tomu (pieśni balladowe, miłosne i o zalotach).

6. *Etnografia*. Niebawem rozpocznie się druk pracy p. M. Gładysza: Zdobnictwo metalowe na Śląsku, do którego autor zebrał około 1000 rysunków ozdób metalowych, mających zająć miejsce na 90 tablicach, obok tyluż luźnych rycin. P. Gładysz gromadzi równocześnie materiał do trzeciego działu zdobnictwa ludowego na Śląsku, który obejmie zdobnictwo barwne. Pójdzie wkrótce do druku praca mgra Fr. Strzałki o Drewnianym budownictwie kościelnym na Śląsku, do której to pracy materiał ilustracyjny został już zebrany i klisze sporządzone.

7. *Stosunki gospodarcze Śląska*. Ukazała się praca dra J. Massalskiego pt. Problem eksportu węgla polskiego, jako nr 2 Prac ekonomicznych śląskich. W najbliższym czasie rozpocznie się druk pracy doc. S. Schmidta o zaopatrywaniu w mleko śląskich centrów przemysłowych, do której p. inż. Rolicki wykonał szereg map i wykresów. Praca dra W. S. Zaleskiego nad Historią przemysłu śląskiego od końca XVIII w. do chwili obecnej (w 3 tomach) doznała zwłoki z powodu trudności w uzyskaniu dostępu do archiwów niemieckich. Po nadejściu pozwolenia niemieckich władz archiwalnych dr Zaleski wyjedzie do Berlina i Wrocławia celem kontynuowania pracy.

8. *Geografia*. Z zakresu monografii miast śląskich gotowa monografia Świętochłowic mgra W. Marchacza wymaga tylko pewnych uzupełnień, po czym oddana zostanie do druku. W przygotowaniu są dalsze trzy takie monografie. Praca nad osadnictwem wiejskim,

obejmująca na razie tylko Śląsk Cieszyński, postępuje naprzód. W dalszej robocie jest też Atlas geograficzny Śląska, z którego niektóre mapy są już gotowe, brak jeszcze tylko pewnego powiązania ich logicznego. Prof. Stenz z Warszawy poczynił w ub. roku badania magnetyczne na Śląsku i przygotowuje w wyniku tej pracy mapę magnetyczną Śląska. W najbliższym czasie poczynione zostaną nadto pomiary grawimetryczne na Śląsku pod kierunkiem czł. T. Banachiewicza, które obejmą 15 punktów (dotąd pomiary takie dokonywane były tylko w 4 punktach), przy czym za centralę lokalną wzięty będzie Cieszyn, a za stację podstawową Kraków, tak że pomiary te znakomicie uzupełnią profil wykonany przez czł. Banachiewicza w ostatnich latach na linii Skarżysko-Kielce-Kraków-Zakopane.

9. *Geologia.* a) Badanie węgla. Dzięki subwencji Unii Przemysłu Górn. i Hutn. w Katowicach dr J. Zerndt mógł prowadzić badania nad megasporami i przygotować do druku materiał, obejmujący megaspory grupy łękowej w reszcie 36 kopalń śląskich. Tablice do tej publikacji, która znajdzie pomieszczenie w 3. zeszycie Prac geologicznych śląskich, są już zestawione i druk pracy rozpocznie się w najbliższym czasie.

b) Mapa geologiczna Beskidów Śląskich w skali 1:50.000, opracowana pod kierunkiem czł. Jana Nowaka, jest już w robocie w zakładzie litograficznym F. Zielińskiego w Krakowie i jest nadzieja, że już niebawem opuści prasę.

c) Mapa geologiczna Zagłębia węglowego w opracowaniu inż. L. Kowalskiego niewiele postąpiła naprzód z powodu choroby oczu autora.

d) Dalsze badania terenowe nad czwartorzędem, prowadzone w lecie ub. r. przez pp. dra Koniora, dra Nechaya, Henocha i Burtanównę, a nad trzeciorzędem przez dra Kracha, będą w tym roku kontynuowane, a zapewne i dokończone.

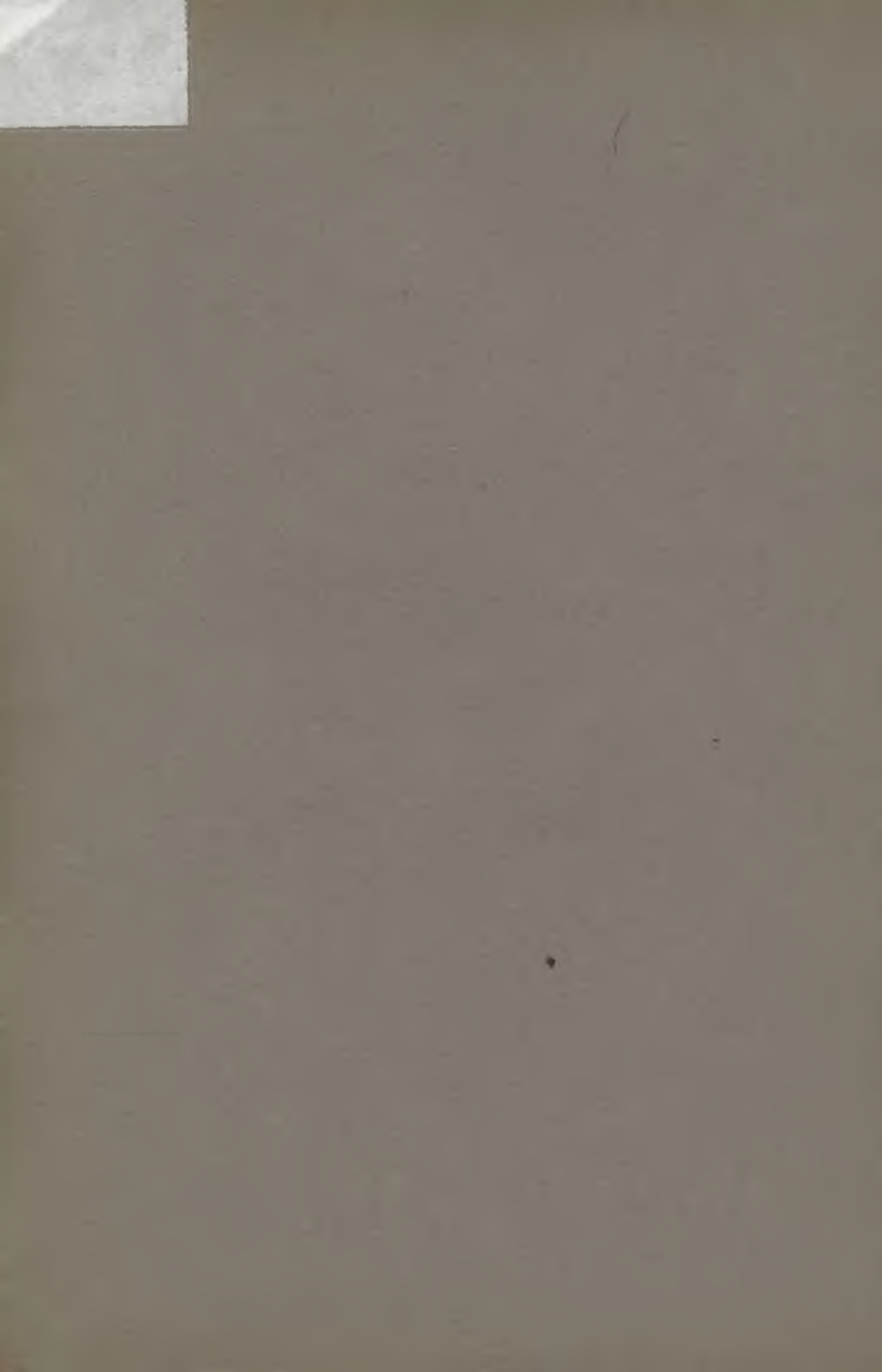
10. *Gleboznawstwo*. Prof. W. Łoziński kończy opracowanie nagromadzonego materiału do gleb górnośląskich, które stanowić będzie 1. część jego pracy o glebach śląskich. Dr Jaroń opracowuje gleby leśne i torfowiska metodą analizy pyłkowej, przygotowując pracę nad stratygrafią torfów i historią lasu na Śląsku.

11. *Badania biologiczne*. Ukazała się w druku zbiorowa praca pt. Biocenoza lasów Pogórza Cieszyńskiego pod redakcją doc. dra A. Kozłowskiej, obejmująca następujące prace: 1) doc. dra A. Kozłowskiej: Charakterystyka zespołów leśnych Pogórza Cieszyńskiego, 2) dra R. Wilczka: Mchy zespołów leśnych Pog. Ciesz., 3) mgra I. Rejmentówny: Przyczynek do znajomości flory wątrobowców (*Hepaticae*) Pog. Ciesz., 4) mgra I. Książkówny: Charakterystyka ekologicznych zespołów pajaków w lasach Pog. Ciesz., 5) Z. Stuglika: Rozmieszczenie motyli większych w zespołach roślinnych Pog. Ciesz. Wspomniani wyżej autorowie kontynuują obecnie swe badania pod kierunkiem doc. Kozłowskiej na terenie Beskidu Śląskiego. Prócz tego zamierzony jest cały szereg innych specjalnych badań terenowych w zakresie zagadnień biologicznych w oparciu o Muzeum Śląskie w Ka-

towicach i pod kierunkiem obecnego kierownika działu przyrodniczego dra W. Nechaya.

12. *Biblioteka* Polskiej Akademii Umiejętności uzupełniła swoje zasoby literaturą śląską z wszelakich dziedzin wiedzy i w przyszłości zwracać będzie w tym kierunku baczniejszą uwagę, uzyskawszy na to z funduszów Komitetu znaczniejszy zasilek.

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000442481

I 213041

Doublet TV